

PROLOG

De såg sammanbitna ut när jag berättade om mitt resmål. Jag hade stämt möte med säkerhetsavdelningens it-expert på jobbet inför min resa tillbaka till Kina. Jag ville ha råd om hur jag skulle tänka kring min tekniska utrustning, och budskapet var tydligt. Ta inte med några prylar som du vill kunna använda i Sverige igen. Skaffa en tillfällig mobil som du bara använder i Kina och ta med en gammal laptop som du inte längre behöver. Råden lät överdrivna, var det verkligen så allvarligt nuförtiden?

Jag hade hört det där från andra vänner tidigare. En kontakt som jobbat på den svenska säkerhetstjänsten Must berättade för mig att han aldrig laddar ner några appar från Kina längre efter att vid ett tillfälle ha gjort det och sedan märkt att telefonen betedde sig konstigt. Att ta med teknisk utrustning in i landet och koppla upp sig på Kinas nätverk, eller att ladda ner appar på plats, skulle innebära en mångfaldigt större risk att få spionprogram installerade, som sedan i tysthet skulle fortsätta att skanna allt som skrivs och sägs på de enheterna.

Sedan 2012 har Xi Jinping varit högste ledare för Kommunistpartiet i Kina och Centrala militärkommissionen. Året därpå utnämndes han till Folkrepubliken Kinas president, en man vars makt och personliga avtryck jämförs med Mao Zedongs.

Under Xis ledning har styrningen av Kina alltmer kommit att koncentreras kring honom själv, han har målat upp en växande hotbild mot landet och har mer än fördubblat budgeten för allmän ordning och säkerhet.

Framför incheckningsdisken på Kastrup i Danmark ringlar kön av resenärer, men bland resväskor och Louis Vuitton-påsar ser jag bara kinesiska ansikten. Paret framför mig har hälsat på dottern som pluggar till farmaceut i Köpenhamn. Vi kommer i samspråk och de stolta föräldrarna berättar att det är både svårt och attraktivt att läsa den utbildningen i Danmark. De ser väletablerade ut, med en sofistikerad framtoning som skvallrar om att detta inte är första gången de varit utomlands. Intrycket är fjärran från de första kinesiska turistgrupperna som kom till Europa iförda identiska gula kepsar och som med reseledaren i spetsen guidades genom gatuvimlet under stränga förmåningar om att inte spotta på gatorna.

Flygplanet lyfter mot Peking och snart rullas serveringsvagnen fram. Jag får en kinesisk öl och den är exakt som jag minns den. Rumstempererad och alldeles för söt. Jag har kommit att älska den smaken.

Kanske beror det på den lätta berusning som ölen ger, eller så handlar det om sömnbrist efter stressiga dagar före avfärd, men när doften av mat börjar sprida sig i kabinen reagerar jag omedelbart. Det här är välbekant och samtidigt avlägset, en doft från tusentals gånger förr som jag inte känt på evigheter. Samma känsla som kan framkallas av parfymen från en tidigare ungdomskärlek man för längesedan glömt bort. När maten hamnar på bordet och jag känner den milda hettan i perfekt balans med den svaga, oljiga blommigheten från sichuanpeppar förstärks känslan.

Utan att själv förstå vad som händer väller tårarna fram. Jag

sitter mitt i flygkabinen med folk överallt omkring mig och gråter. Känslorna accelererar och jag försöker gömma mig så mycket det går, det är pinsamt och befriande på samma gång. Tårarna kommer för allt som var så mycket enklare i livet när jag var tjugotre, för varma utekvällar på Chengdus bakgator då allting var möjligt och världen syntes greppbar och min att erövra. För nyfikenheten som drev mig framåt och självsäkerheten som blundade för motgångar.

Nu är jag femtio år och varje val i livet har förvandlats till en grynna. Världen är inte längre den jag växte upp i, och av det Kina där jag för första gången kände smaken av sichuanpeppar återstår på sin höjd några gamla foton och kanske lite rivningsdamm. Men ändå. Om smakerna kan trollas fram med samma precision nu som för trettio år sedan, betyder det att en del saker trots allt är oförändrade.

Planet tar mark i en mycket välbekant omgivning, gräset är torrt som vanligt längs landningsbanan. Det är däremot överraskande att se en solnedgång, de dagarna var lättråkade när jag bodde här i slutet av 00-talet – för det mesta var solen uppslukad av smogen. Längre bort skymtar terminal 3, byggnaden som blev klar strax före OS 2008 och som då slog världsrekord i grenen världens största sammanhängande tak. Just det rekordet är det nog inte många som minns och sedan dess har flygplatsen tappat titeln till en ännu större flygplats, ironiskt nog också i Peking.

Inne i terminalen är det mesta sig likt. Det tidigare världsrekordtaket svävar högt över oss alla och dess karaktäristiska rödorangefärgade ribbor verkar alltid leda vägen. Däremot är ljudet annorlunda, eller snarare avsaknaden av ljud. Senast jag var här vibrerade flygplatsen av aktivitet, nu är det dämpat och glest mellan resenärerna. Var är alla?

Bagagebandet har spottat ut väskorna och jag går mot dörren till ankomsthallen. Den glider åt sidan och jag möts av tomhet, det femtio meter långa räcket påminner om en publikavspärrning timmarna före en konsert. Längst bort står två personer några meter ifrån varandra, det är tydligt att de inte hör ihop och väntar på olika resenärer.

Just hälsningsceremonierna på flygplatser och tågstationer i Kina har alltid fascinerat mig. Många gånger har hela släkten mött upp för att ta emot en långväga gäst. Inte sällan har släktingarna förberett flaggor och hälsningsskyltar och är nu redo efter timmar av väntan. När huvudpersonen till slut anländer, nertyngd av en gigantisk packning fylld med presenter, uppstår en sorts tafatthet i hälsningsögonblicket. Påfallande många i Kina verkar fortfarande vara obekväma med offentliga känslouttryck som kramar. Det uppstår en dämpad förlägenhet som står i skarp kontrast till de ambitioner som finns inom den mottagande gruppen, det är både rörande och lite förbryllande.

De tydligaste exemplen är medelålders män, till exempel hemvändande pappor. När dessa herrar kommer in i ankomst-terminalen ser de ut att vilja sjunka genom golvet hellre än att ge uttryck för känslor i offentligheten. Det brukar allt som oftast sluta med att de skyndar därifrån så fort det bara går, med familjeskaran i släptåg ivrigt kämpande för att hålla jämna steg med sin last av flaggor och hoprullade välkomstbanderoller.

Om man tvingas att välja en enda skrift som haft störst påverkan på den kinesiska kulturen genom tiderna är troligen boken *Lunyu* en het kandidat. Den finns i svensk översättning av Torbjörn Lodén under titeln *Konfucius samtal*. Som namnet antyder innehåller den återgivningar av samtal mellan filosofen Konfucius och hans lärjungar om förhållningssätt och levnadsregler, inte minst regler kring hur människor ska bemöta varandra.

Samtalen ägde rum för över tvåtusenfemhundra år sedan men har än i dag en närmast oöverskådlig inverkan på det kinesiska samhället och människor som växer upp i det. En rimlig jämförelse är kanske hur Bibeln präglat stora delar av västvärlden. Dess betydelse är så allomfattande och djupgående att vi för längesedan slutat att se dess ursprung – var börjar och slutar sådana fundamentala influenser?

Kanske är det något av dessa två citat ur *Lunyu* som några millennier senare har påverkat de förlägnade männen som möter sina anhöriga i ankomsthallar i Kina:

Människor i gamla tider var återhållsamma med orden, ty man skämdes om man inte kunde leva upp till dem.

Återhållsamhet går före överdåd . . . äkta känslor går före yttre åthävor.

Att få en taxi utanför den halvtomma ankomshallen går som en dans, snart sitter jag i en bil utan att ha fått en enda armbåge i magen. Färden in till huvudstaden går smidigt i den glesa trafiken, antalet bilar denna kväll är en rännil av vad de brukade vara.

– Vart har alla resenärer tagit vägen? frågar jag chauffören.

– Jag vet inte riktigt vad som hände med utlänningarna, de bara försvann, svarar han.

– När då?

– Det började för några år sedan, strax före covid. När pandemin sedan kom, stängdes samhället och utlänningarna flyttade. Efteråt har de inte kommit tillbaka.

Chauffören har lämnat ringleden och letat sig in i Pekings undervegetation av smågator. Stadens brokighet verkar vara intakt, kvällsöppna frisörsalonger trängs bredvid små restau-

ranger och jourbutiker. Adressen leder till en grind framför ett höghuskomplex och en silhuett avtecknar sig i ljuset från vaktkuren. Det är farbror Lin som i en halvtimme stått i mörkret och väntat på min ankomst.

Vi känner inte varandra, det är skolan där jag ska få lektioner i kinesiska som har förmedlat kontakten och erbjudit mig möjligheten att bo inackorderad. En väderbiten uppsyn och en kort nick är allt jag hinner registrera innan mitt bagage tas om hand och bärs bort. Jag får småspringa vid sidan om för att kunna hålla jämna steg, trots att jag inte bär något själv.

Det var längesedan jag överlämnade mig till en okänd människa på det här sättet, men jag intalar mig att det är nyttigt efter åren som småbarnsförälder då ett osunt stort kontrollbehov har utvecklats. När dörren till lägenheten öppnas och en ljuvlig matdoft slår emot mig slappnar jag av och påminns om att kineser även är världsmästare i gästfrihet. För en butter man präglad av det konfucianska arvet visas kärlek inte genom känslor utan i omsorg.

VÖRDNADEN

Redan dagen efter ankomsten till Kina är det dags för den första fyra timmar långa privatlektionen i kinesiska. Kroppen är helt ur fas, men sinnet är upprymt. Äntligen är jag tillbaka! Det har under många år varit krångligt att få visum till Kina, framför allt för journalister, en kollega fick avslag för några år sedan trots att han bara skulle besöka landet som turist, men jag har mitt stipendium och har ansökt som student.

Farbror Lin har hjälpt mig att köpa en skrotcykel hos cykelreparatören på gatan och det är en underbar känsla att nu flyta fram i trafiken omgiven av små trehjuliga flakmopeder och elskotrar med värmetäcken.

Skolan ligger i ett rosa höghus som verkar ha några år på nacken, men hissen tar mig snabbt upp till våning fem. Likt i många andra hus i Kina existerar det inte ett fjärde våningsplan eftersom siffran fyra nästan låter som ordet död. Väl framme på våning fem (som väl ändå är våning fyra oavsett vad som står på hissen) går det lätt att hitta undervisningslokalerna. Jag möts av en entusiastisk lärare som verkar ha sovit alla sina åtta timmar och är full av energi.

På bråkdelen av en sekund händer så många saker att jag skulle behöva frysa ögonblicket för att analysera situationen. Detta är inte bara en lektion i kinesiska, utan även en studie